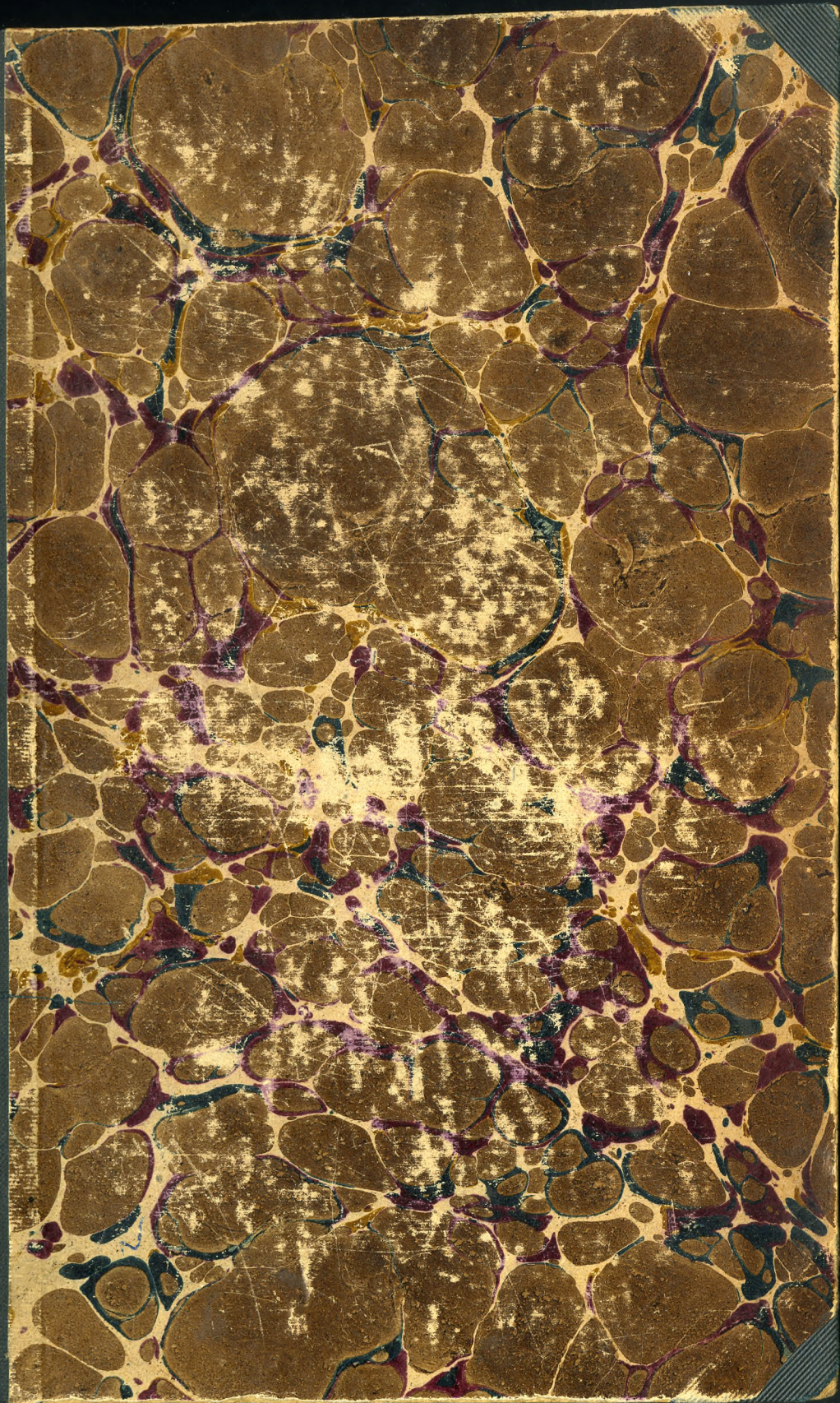

Politikai
röpiratok.

188.

188
1728

A
FŐNÖK ÉS SEGÉDE.

IRTA:
HUBENAY JÓZSEF.

KÜLÖN LENYOMAT
A MAGYAR KERESKEDŐK LAPJÁBÓL.

5.

BUDAPEST, 1882.
AIGNER LAJOS.

A francia kettős könyvvitel

takarékpénztárak, bankok, önszegélyző egyletek, hitel-szövetkezetek és kereskedők részére.

IRTA:

ZACHAR GYULA

a Magyar Ált. Takarékpénztár főkönyvelője.

TARTALMA:

1. A kettős könyvvitel fogalma.
2. A francia kettős könyvvi el elmélete.
3. A mellék- és segéd-könyvek nyomtatványok sat.
4. A francia kettős könyvvitel gyakorlata illetőleg elkönyvelt és lezárt példák.
5. Tőkesített és átmeneti kamatok számítása
6. A forgalmi kimutatás, zármérleg, veszteség és a nyereségszámlák egymásból folyó készítése.
7. Telekkönyvileg biztosított váltók alkalmazása.

—≡ Ára bérmentes küldéssel 3 frt. ≡—

Megrendelnető az összeg beküldése vagy utánvét mellett: a „Magyar Kereskedők Lapja“ kiadóhivatalánál Budapesten.

ÉRTESÍTÉS ÉS FELHIVÁS.

A kereskedőkre és a kereskedő-segédekre fontos intézményt létesített és a gyakorlati szükségnek is szolgálatot tett a „Magyar Kereskedők Lapja“, midőn kiadóhivatalában a helyeszközlő osztályt szervezé. A cégfőnökök a közvetítést azon erkölcsi megnyugtatóssal vehetik igénybe, hogy rendszerint teljesen megbízható **szakképzett személyzetre**, gyorsan, majdnem **költség nélkül** és a lehető legkényelmesebb uton tehetnek szert, — miért is saját érdekekben felkérhetnek, hogy **üzleteikben** előforduló **üresedések** alkalmával, azok betöltése céljából, nemkülömben a kereskedői személyzet gyors alkalmaztatása tekintetéből — a „Magyar Kereskedők Lapja“ helyeszközlő-rovatát minél számosabban keressék meg.

A helyeszközlő rovatban folytonosan **számos üresedés** és alkalmazást-kereső egyén van előjegyezve — az ily hírdetéseket addig közöljük, míg eredményre vezetnek, a miért **egyszer mindenkorra csak 2 frt** fizetendő, mely **előlegesen** beküldendő. Felvilágosítással, a válaszhoz szükségelt postabélyeg beküldése után a kiadó-hivatal megkeresésre **díjmentesen** és készségesen szolgál.

A „Magyar Kereskedők Lapja“ kiadóhivatal .

A
FŐNÖK ÉS SEGÉDE.

IRTA:

HUBENAY JÓZSEF.

KÜLÖN LENYOMAT
A MAGYAR KERESKEDŐK LAPJÁBÓL.

BUDAPEST, 1882.
AIGNER LAJOS.

6675200761961

DE BALLAGI GEZA.

Budapest, 1882. Nyomatott Neuer Márknál.
(Kerepesi-ut 14. szám.)

E füzet szerzője felszólított, írjak egy előszó-félét. Készséggel fogok tollat, hogy H u b e n a y József ur kis tanulmányának beillő művecskéjét pár sorral bevezessem és teszem ezt, nemcsak készséggel, hanem kötelességből is, mert a főnök és segéd közti viszony a Magyar Kereskedők Lapjában pendített meg legelőször és egy szerkesztői megjegyzés szülte a Magyar Kereskedők Lapjában közölt élénk eszmecsere főnök és segéd között, melynek legkiválóbb momentumát e füzetben kapja az olvasó.

Egy kereskedősegéd néhány igénytelen sorban figyelmeztette pályatársait a Magyar Kereskedők Lapjában, hogy ne hagyják el könnyelműen egyszer elfoglalt állásukat, mert gyakran keserűen csalódnak, kik pár frttal magasabb fizetésért helyet cserélnek. E közleményre a szerkesztőség megjegyezte, hogy legcélszerűbb lenne az ily csalódások kikerülése végett a kereskedő ifjak társulatainál egy »bizalmi könyvet« vezetni melybe a segédek bejegyeznék elfoglalt állásaik árny- s fényoldalait. Ez ajánlat, — mely nem zárta ki azt, hogy a főnökök is gondoskodjanak ily intézményről, — természetesen felköltötte a főnökök érdekeltségét és ennek a Magyar Kereskedők Lapjában határozott kifejezést is adott H u b e n a y József ur »Egy főnök« aláírásu cikke.

A korára nézve még fiatal, de üzleti szokásai, jelleme, képzettsége folytán a régi gárdához tartozó fővárosi kereskedő szigorú bírálat alá vette a kereskedő ifjak társulatait, a kereskedő-segédek általán és a fennálló viszonyt főnök és segéd közt. A fiatalság természetesen csak a szigort olvasta ki a cikkből, de nem egyszermind a jó akaratot is, pedig, mint tudomásom van róla, egyedül ez utóbbi bírta reá H u b e n a y urat, hogy a már egyszer felvetett kérdésekkel szemben állást foglaljon. E cikk

idézte elő azon harczot, mely már harmadik hónap óta folyik a Magyar Kereskedők Lapjában és melyben részt vettek és vesznek főnökök és segédek egyaránt. Egy külön egészset képez azon viszonzulás, melyet Hubenay ur adott a különböző válaszokra és mely e füzetben foglaltatik, de oly módon szerkesztve, hogy, bár röviden, de reprodukálva vannak az összes ellenvélemények is.

A Magyar Kereskedők Lapjában egy alkalommal kijelentettem, hogy mihelyt a kérdés minden oldalról meg lesz vittatva, magam is el fogom mondani egyéni nézetemet. E helyütt is csak ismételhetem ez ígéretemet, mert az ügy tulajdonképen csak most fogja általánosabban is foglalkoztatni az érdekelt köröket.

Hogy azonban a gyümölcs érlelését elősegítsem, a következőn határoztam el magam:

A Magyar Kereskedők Lapja által hirdetett pályázatok első pontja: »A németországi vámpolitika és a magyar kereskedelem érdekében szükséges óvrendszabályok« eredménytelenül maradt, a mennyiben az időközben beterjesztett vámtarifajavaslat folytán a pályakérdés megoldása sokféle nehézségekbe ütközött. E kérdésre kitűzött három aranyat tehát a Magyar Kereskedők Lapja egy oly műre fogja kitűzni, mely leghelyesebben oldja meg a főnök és segéd közti viszony kérdését. A pályázati hirdetés május hóban fog közzétetni a Magyar Kereskedők Lapjában.

Ezek után átengedem a szót Hubenay József urnak és művecskéjének azt az elismerést kívánom, melyet méltán megérdemel.

Budapest, 1882. április havában.

KENDE ZSIGMOND.

A »Magyar Kereskedők Lapja« hasábjain »a főnök és segéde« közti viszony kérdése felvetetvén, én megragadtam az alkalmat és egy levélben válaszolva meglehetősen élénk színekben tüntettem föl a segédek magaviseletének erkölcsi oldalát; habár megvoltam győződve, hogy állításaim valóságát nehéz lesz megczáfolni, még is azon hitben éltem, hogy én is csalódhatom s talán fog akadni szakember, ki nézeteimet más irányba képes lesz terelni, minek az ügy érdekében nagyon örvendtettem volna.

Felszólalásomra több oldalról válasz érkezett; míg egyrésztől tárgyilagos helyes irányt, másrésztől tárgyitalan egyoldalúságot ismertem fel; habár állításaim valóságát gyöngíteni iparkodtak, még is az összbenyomás megmaradt a régi, vagy is ismételten hitemben erősödtem, s ma tehát még jobban át vagyok hatva annak tudatától, hogy főnök és segéde közt csakugyan létezik vizsás állapot, melyet megszüntetni nagyon kívánatos volna.

Mig tehát célunknak tulajdonképpen tárgyhöz térnénk, szükségesnek tartom — habár röviden — azon válaszokat elemezni, melyek felszólalásomra beérkeztek, mert csak így lehetséges kitüntetni azon egyoldalúságot, melyben némelyek akaratuk ellenére estek; mert ha valaki helyes ítéletet akar hozni a kérdés megoldásáról, föl kell emelkednie azon magaslatra, a honnan a kérdések összeségét egyforma világításba látja, s félretéve minden elfogultságot vagy pártérdeket, tárgyilagosan oldja meg a kérdést. Én sem tartom magamat illetékesnek a fölmerült kérdés gyökeres megoldására, de még is szakember létemra talán némileg szólhatok a kérdéshez. Lássuk tehát, minő eszmekörben forognak a beérkezett válaszok:

A beérkezett első számú levél egy fővárosi kereskedő aláírással, nézetem szerint a leghelyesebb irányt követi; feltünteti a hibákat, s azoknak orvoslására

ajánlatot is tesz. Ez azonban azon hibába esett, hogy részletesen nem indokolja azon czélt melyet javaslatával elakar érni; hogy mint értjük mi az ő javaslatát, alább lesz alkalmam elmondani.

A második számú levél írójának Luczer Zsigmond urnak előre is köszönetet mondok azon udvariasságáért, hogy tőlem kalap levéve bocsánatot kér, miszerint bátorodik tévedéseimre figyelmeztetni; ezen udvariasság a mai világban valóban dicséretet érdemel egy kereskedő segéd-től, mert ennyire egy főnök ma már nem számíthat, ezzel tehát Luczer ur bebizonyította, hogy mivel ember, de nem azt hogy én tévedtem.

Ő kétségbe vonja azon állításomat, mintha a 7. számú levélben az volna írva, hogy a főnök elhajtja magát a segédet akkor mikor kihasználta »mint a kifacsart citromot« valamint azt is, hogy a keresk. ifjak társulatainál kített »bizalmi könyvbe« nem a főnökök viselt dolgainak beírásáról, hanem elfoglalt állásuknak »árny- és fényoldalának sine ira et studio« bejegyzéséről van szó.

Már engedelmet kell kérném a t. levél írójától, hogy bátor vagyok kijelenteni, miszerint itt ő nagyon is értelmi zavarba esett; igaz ugyan, hogy az én levelemben nem azon szavakkal van vissza adva a segéd panasza melyet ő elmond, de lehet e mivel nyelven helyesebben kifejezést adni annak, hogy ha valaki elmondja azon panaszát, hogy a főnökének könyveit mikor rendbe hozta a drága segéd tartást emlegette, ő helyette egy volontairt, más nyelven fizetés nélküli segédet akar felfogadni. Tehát elbocsájtotta magától akkor mikor már értékét vagy tehetséget kihasználta. Hogy mennyire helyes itt az általam használt »kifacsart citrom elhajtásának« alkalmazása, e lapok t. olvasóinak szives megítélésére bízom.

Igaz ugyan az is, hogy én nem »árny- és fényoldalról«, hanem a »főnökök viselt dolgairól« beszéltem; itt ismét azt a kérdést vagyok bátor felvetni: — hogy ha arról van szó, hogy a kereskedősegéd a bizalmi könyvbe írja be az általa elfoglalt conditióban felmerült árny- és fényoldalakat, jegyezhet e az be másról mint a főnöknek vele szemben tanusított magaviseletéről valamit, — nézetem szerint nem.

Én azt hiszem, hogy a jelenlegi társadalmi viszonyok mellett hogy ha egy kereskedősegéd iparkodik azon állást elfoglalni mely őtet társadalmilag is megilleti, senkinek semmi kifogása ellene nem lehet mindaddig, míg magát az illem korlátai közt viseli; de ha a költsékezéssel, nyeg-

leséggel és hányi-vetiséggel akar magának feltünőséget vagy tért szerezni, — ehhez már igen is nagyon sok szó fér.

A kereskedő ifjak társulatairól tett megjegyzésemet sem helyesli, mert hisz nézete szerint a nagy közönség pártolását, tiszteletét és rokonszenvét maguknak kivívták, tehát a tökély magaslátán állanak, s mint ilyeneket profan kezeknek érinteni nem szabad, pedig a levél írójának tudnia kellene, hogy a természetben nem létezik tökély, mert ami ma tökéletesnek bizonyul, holnap már tökélyesbet találunk nálanál, tehát ki vagyunk téve a természetes átalakulásnak. Ha a külföldi hasonnemű intézeteket közelebből ismerné, ugy bizonyára ő is azt mondaná velünk, hogy a kereskedő ifjak társulatai jelen szervezetökben nem felelnek meg a mai kor igényeinek.

Azon kérdésre pedig, hogy voltam e kereskedősegéd? röviden annyit válaszolok, hogy igen is voltam, — és pedig megelőzőleg: targonczát toló, csizmát tisztogató, seprőt forgató és más egyéb háziteendőket végző tanonc voltam.

Egyebekben Luczer Zsigmónd urnak válasza igen lényegtelen; azon ajánlata által pedig melyet pálya társaihoz tesz, hogy a jelenlegi tapasztalataikat maguknak jól megjegyezzék, nem látjuk elérve a cél megoldását. Erre, valamint a többi levélre különben még visszatérek.

A harmadik számú levél írója a kereskedelmi törvény 59. §-ának gyökeres átalakításában látná a főnök és segéde közti éllentétes állapotok megszüntetését. Nézetem szerint ez ferde felfogás, mert bárha a nevezett törvény az ő kívánatahoz képest alakulna is át, ezen társadalmi kérdés ezzel megoldva nem lenne.

Ami a kereskedők köréből alakulandó bíróságra vonatkozó propositióját illeti, arra azt mondhatjuk, hogy a kereskedelmi miniszter már foglalkozik egy oly forma törvényjavaslattal, mely részben megfelel az ő kívánalmainak.

A negyedik számú levél részben elismeri állításaim alaposágát, csak a jelenlegi fizetéseket tartja csekélyeknek, s ebben látja a baj kutforrását.

Igaz ugyan, hogy a jelenlegi segédek nem huznak nagy fizetést, de azon t. üzletvezető urtól nagyon csodálom, hogy nem fürkészte okát, hogy az honnét ered. A jelenlegi segédek amint ő is elismeri, kevés szorgalommal és szakismerettel rendelkeznek, s mint ilyenek természetesen nem tudják a főnök igényeit kielégíteni s conditio-

juk elfoglalása után sem iparkodnak az ő igényeihez alkalmazkodni úgy, hogy már egy havi szolgálat után a főnök szeretne rajta tuladni, ha nem az emberbaráti szeretet tartja vissza a rögtöni elbocsájtástól, s azért nézete szerint ha 15 frt fizetést ad neki azt is önmaga iránti tiszteletből teszi, mert szolgálatával annyit sem érdemel meg. Ha a segéd több fizetést óhajt, vagyis ha azt akarja, hogy főnöke őt jól honorálja, hozzá bizalommal legyen, nézetem szerint az nem ott kezdődik, hogy a főnök járjon kedvébe a segédnek s ő iparkodjék bizalmát kiérdemelni, — s csak akkor lennének talán kegyesek a segéd urak főnökeik hasznára lenni, — hanem e helyett igenis kezdődik a szakértelem és erkölcsös magaviseletnél s végződik a szorgalomnál. Ha egy segéd, főnöke érdekét szíven viseli, időről-időre az ő üzleti és házi szokásait elsajátítja, s fokról-fokra szakismeretével több tért hódít meg, nem tudok magamnak oly főnököt képzelni, ki ily tulajdonokat illően ne jutalmazza. Végtére az sem sokat bizonyít, hogy ha egy segédnek jelenlegi állásán jó fizetése van, hogy a jövőbeli conditiójában ugyan azt a jutalmazást nyerje; mert míg nekem egy segéd nagyon sokat ér, addig az a másik főnöknél nagyon csekély értékkel bír s így megfordítva.

A felvetett kérdés leghelyesebb megoldása nézetem szerint a kellő szakismeret, társadalmi miveltség és erkölcsös magaviselet elsajátítása által érhető el; mert lélektanilag nem lehet indokolni, hogy egy oly ember ki elég szakismerettel bír, s a társadalmi miveltség színvonalán áll ne tudná magát minden körülmények között alkalmazni. E körül forog tehát a »főnök és segéde« közti viszony helyes megoldása.

Magyarország jelenleg átmeneti korszakát éli; — társadalmilag úgy közgazdaságilag az átalakulás küszöbén áll. A kiváltságos osztályok megszűntek jelentőséggel birni, ha lesz ezután arisztokrátiánk, az csak az ész és tőke birtokosaiból képződhetik, ebből természetsszerűleg lehet következtetni, hogy a kereskedelmi osztálytól sincs elzárva az út az arisztokratia felé, de ahhoz, hogy valaki ezen fokot elérje mint fentebb is jeleztem, kétféle tőke kívánatik, s ez: a szellemi és anyagi. Lássuk tehát, hogy a kereskedelmi osztály mennyire van a szellemi és anyagi tőke birtokában, s hogy érvényesíti azt.

Ha valakinek szellemi világát akarjuk látni, szükséges, hogy oly üvegen pillantsunk kedélyvilágába melyen meg lehetős tiszta színbe ismerjük meg valódi értékét. Ha egy

nemzetnek szellemi és kulturális fejlődéséről akarunk következtetést vonni, ismernünk kell irodalmát, művészetét. Ha egyeseknek, vagy egyes osztályoknak szellemi műveltségét akarjuk megbírálni, ismernünk kell azon irodalmat vagy művészetet a melynek termékeiből szellemi táplálékát nyeri. A mi kereskedői osztályunk nem eléggé pártolja a magyar irodalmat és a művészetet; míg a francia és német trágár, sikamlós irodalmat ezer és ezer példányban fogyasztja, addig a szegény magyar irodalom kiadói örvendhetnek, ha kiadványaikból száz példányt fogyasztanak el. Ha itthon irodalomról beszélünk a német költők műveiből, Geöthe, Schiller stb.-ből számtalan részleteket tudnak idézni; ha kérdjük tőlük, hogy ismerik-e Kisfaludyt, Aranyt, Tompát, Petőfit? nemmel válaszolnak; Jókait is csak a legutóbbi időből német fordításból ismerik.

A magyar művészetet szükségből pártolják csak. Ha a német művészek kéjutazásból Pestet meglátogatják seregesen rohannak a német művészetet élvezni, e között is csak az bir előttük értékkel, mely sikamlós részleteivel érzéküket meglehetősen fölcsiklandozza; a klaszikus művek kevesebb értékkel birnak előttük.

A magyar közgazdasági irodalmat nem ismerik, — az idegen nyelven megjelent szakkönyvek átültetésére semmi figyelmet sem fordítanak; ebbeli ismereteiket egy német lapból meritik, melynek iránya minden csak nem magyar nemzeti; csak azok a tanok szentek előttük melyek e lap kotyvasztott konyhájából kerülnek ki, s e furfangos nyakbaterkert tanokat mohón élvezik. Ily szellemi élvezetek mellett lehet-e nemzeti kereskedelmünk? — nagyon bajosan.

A gyermeknevelésről is sajátságos nézetei vannak a magyar kereskedői osztálynak. Ha gyermekeik abba a korba jutottak, hogy pályát kell választaniok, inkább ügyvédi, vagy akármilyen más pályára adja csak nem kereskedelmire. Más nemzetek kereskedői minden áron a kereskedői, vagy iparos pályára adják gyermeküket, s azon vannak, hogy azon céget, melyet ők, vagy az ő elődjük alapítottak, századokig fenntartsák s körülményeikhez képest fejleszték; ha gyermekük a tanfolyamot befejezte tisztába jönnek tőke s üzleti viszonyaikkal, kiszemelik maguknak azon világrészt melyen üzletökkel tért akarnak hódítani; összeköttetésüknél fogva azon világrészben gyermeküket iparkodnak elhelyezni, — habár sokszor fizetés nélkül; — s ellátják utasításokkal, hogy minő irányban

folytassák szakismereteiket. Ekkor apa és fiu között fejlődik ki a valódi gyakorlati szakismeretek kibővítése, s a fiu kötelességszerűleg legalább egy hóban egyszer jelentést ad apjának a tapasztaltakról, megismerteti a talaj és hirtelviszonyokat, a nyers- és iparterményeket melyekkel tért hódítani lehet; ellesi a minden üzletnél meg lenni szokott üzleti titkot, s így történik meg sokszor, hogy azon üzlettulajdonos, kinél az ilyen fiu volt alkalmazásban egyszer csak azon veszi magát észre, hogy volt segédében egy erős versenytársra talált.

Minálunk nagyon kívánatos volna a keleti kereskedelem érdekében, ha ez az irány utat törne, de a mi kereskedőink ha végre gyermeküket a kereskedelmi pályára adják — tisztelet a kivételeknek — az elméleti ismeretek megszerzése végett nem a magyar kereskedelmi akadémiába, hanem inkább a külföldi akadémiába küldik, a hol mindent tanulhat, csak nem a magyar nemzeti szellemet. Gyakorlati iskolázásra nem is gondolnak, e helyett a lehetőséghez képest befogadják gyermeküket az üzletbe, sokszor mindjárt társnak, — kik fiatal éveikben elsajátítják azon kényelmes életmódot, melyet csak öregebb embereknél lehet megbocsájtani, e mellet az üzlet marad a régi állapotban, annak a további terjesztésére, jövőjének megszilárdítására keveset gondolnak s ezért van aztán, hogy a nálunk alapított üzletek nem igen lesznek hosszú életűek.

A magyar kereskedelmi-osztálynak társadalmi élete nincs, ha csak a tőzsde, vagy kártya-asztal körül csoportosulni szokott sokaságot nem nevezünk ennek. Egy pár társadalmi kör létezik ugyan, de ebben is a komolyabb magyar irány nem képes utat törni. Ha bármily komoly s közvetlen a kereskedőket érdeklő közgazdasági kérdés merül is fel, szépen simán engedik fejük fölött elurranni a nélkül, hogy valami értekezlet vagy vitatkozás alakjában adnának magukról életjelt. Valóban vétkes hanyagság az, a mit a kereskedelmi-osztály saját maga érdekei iránt tanusít. Erzik s tudják ugyan, hogy a kereskedelmi-osztály szerepre van hivatva Magyarországon, s ez kívánatos is, — de nem gondolkodnak a fölött, hogy miként juthatnak azon polczra melyen minden irányban befolyásukat érvényesíthetnék. Azt talán csak nem gondolják, hogy a semmit tevésért kapjanak érdemrendet? — Befolyást nem tudnak maguknak semmi irányba szerezni, mindenütt a szolgálai meghunnyáskodást látjuk, — már pedig, ha a kereskedői osztály felszínre akar jutni öntudatos, szilárd, férfias akaratereőt kell tanusítania, mert szolgálai hajlongással

nem fogják czélukat elérni. Sokszor halottunk megrovásokat az újabb nemzedék azon tagjai ellen, kik némileg a közügyekben résztvésznak, — azt állítják felőlük: hogy azon kereskedő ki a közügyekkel bibelődik saját üzletét elhanyagolja; azon urak kik ezt teszik, feledik, hogy ők is már évtizedek óta a közügyeknek élnek, s még sem mondhatni, hogy elhanyagolták üzleteiket, tehát csak ők azok a genialis emberek kik minden irányban megfelelnek kötelességüknek — más arra nem képes. Nézetük szerint más emberek csak azon korban vegyenek a közügyekben részt, mikor már a szellemi és phisikai ruganyosság elhagyta őket úgy, hogy másra ne legyenek képesek mint hajlongni.

Nézetem szerint a rendes munkabeosztás alapelvére fektetett üzletvezetésnél nem lehet, hogy a kereskedőnek ne legyen néha szabad ideje; s ha a kávéházba siestául eltöltött idejüket, vagy más egyéb alkalmakkor ily helyeken tölteni szokott szórakozási időt fordítanak a komolyabb irányu olvasásra, a kereskedelem ügyének nagy szolgálatot tennének. Mert habár vannak is kereskedők kik kellő iskolázás hiányában nem tudták maguknak az elméleti ismereteket elsajátítani nem következés, hogy azt utólag kitaró szorgalommal, olvasással ne pótolhatnák. Az angol nemzet kereskedőinél a munkabeosztás oly formán van megállapítva, hogy reggeli 9 órától az estvéli hat órai időközt fordítják az ernyedetlen munkásságra, s a többi idejüket pedig családjuknak, a közügyeknek s a komolyabb irányu olvasmányoknak szentelik; s azért van az, hogy az angol kereskedelmi osztály nem ritkán ha érdekeit veszélyeztetve látja képes a közvéleményt egészen a maga részére terelni.

A fentebb elmondottak nagy részben alkalmazhatók a vidéki kereskedelemre is; azt azonban még hozzá adhatjuk, hogy a vidéki kereskedőknél már rég labra kapott az a szokás, hogy a mennyire körülményeik engedik első sorban tanyát, vagy szállót vesznek lakóházakkal, melyben könnyü szórakozással szokták a jó barátokkal szabad idejüket eltölteni, melyet más körülmények között hasznosabb dologra fordíthatnának. Ezekből áll a magyar kereskedelmi osztály szellemi élete. Ez teszi tehát kívánatossá, hogy minél előbb s minél több kereskedelmi testületek (de nem mint ipar-társulatok) alakuljanak, a hogy a közügyek iránti érdeklődést lehetne felköltetni, s egyszersmind a segédek vagy tanoncok iskoláztatását is előmozdítani. Hogy ez így leend, legtöbb bizalmam van vidéki

hazafias kereskedőinkben; azért is örvendtettem, midőn értesültem arról, hogy Brassóban — éppen a németek fészkeben — egy oly irányu kereskedelmi testület alakult, mely a magyar szellem terjesztését és a szakismeretek fejlesztését tűzte ki feladatául.

A kereskedő segédek társadalmi életéről »a kereskedő ifjak társulataira« vonatkozó észrevételeinkben már megemlékeztünk — tovább nem akarunk menni, tiltja önérzetünk, de az elmondottak is eléggé igazolják azt a törekvést hogy a kereskedő ifjak szellemi kiképeztetést nyerjenek s azért van szükség, hogy a vidéki városokban mielőbb »kereskedő ifjak társulatai« keletkezzenek s az alakulásnál azon lenni, hogy minél több főnök is bevonnassék. Mert mint már elmondottuk e társulatok voltánának hivatva, tapintatos vezetés mellett a kereskedő ifjakba szellemi és erkölcsi nemes tulajdonokat beoltani. Ezek után talán áttérhetünk a kereskedelmi osztály közgazdasági életére, s lássuk, hogy mennyire van ez az anyagi tőke birtokában, s mit mivel avval.

Sajnálatos körülmény az, hogy Magyarországon, a közgazdasági életben néhány évtized óta a szédelő irány emelkedett tulsulyra. Ez irány hívei minden mesterséges eszközöket mozgásba hoztak, hogy az uralmat kezükbe ragadják, mi nekik sikerült is úgy annyira, hogy a reális kerekedelem értékét háttérbe tudták szorítani, és polyp karjaikkal annyira átölelték a nemzet színe-javát hogy maholnap az egészséges középosztályról a történetirők azt fogják mondhatni, hogy: volt, nincs. A legsajnálatosabb körülmény pedig az, hogy a reális kereskedelem is átcsapott ez irányba, annyira, hogy a legbiztosabb alapon nyugvó czégek is sokat veszítettek jelentőségükből. Habár nemzetgazdasátiilag eléggé lehet is indokolni ez irány hasznosságát, még is bizonyos körülmények között óvatosságot kell tanusítani, mert könnyen megtörténhetik, hogy a fejlődés helyet a visszaesést vonja maga után.

A szédelő irány hívei a forgalom tömkelegében hiszik az eredményt elérhetni; és e számítás nem éppen alapelkülű. A reális alapon nyugvó kereskedelemnek azonban figyelembe kell venni az állam szervezetét, s ismerni kell a fejlődés stadiumát. Ha az államszervezet nem rendelkezik azon tényezőkkel, melyek a szabadkereskedelemnek éltető elemei, akkor minden miveletnél a tartózkodó irányt tanácsos követni; már pedig Magyarország államszervezete sem politikailag, sem közgazdasátiilag nem képes meg

adni azon előnyt a kereskedelem szabad fejlődésének, mely mellett lehetséges csak a kereskedelmet virágzásba hozni. Nálunk hiányzik a pénzügyi szabad rendelkezés, s a szerint a személyes hitelre alapított előny; másrészt hiányzik politikai hatalmi állásunk, mely kifelé a térhódítást biztosítani volna hivatva. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy a kereskedelmi osztály tétlen maradjon, a mit hatalmi állásunknál fogva ki nem vivhatunk, azt a kereskedelemnek kell kezébe ragadni s iparkodni, minden irányban tért szereznie; tehát uttörőjének kell lennie a kulturális fejlődésben, de nem a szédelgő iránynyal. A reális, szolid kereskedelem az, mely a természetes fejlődést képes elősegíteni; a szédelgő irányt jelen körülményeink közepett nem szabad követnünk; nem szabad a kereskedőnek vagyonát, létfeltételét a hullámnázásnak, illetőleg esélyeknek alávetni. Azért tehát nem eléggé ostorozható azon szédelgő irány, mely nálunk lábra kapott, még jobban megrovandó pedig a reális kereskedelmi osztály, mely a tőzsdelovagoknak engedte át a tért úgy annyira, hogy egy idő óta ők voltak képesek csak kereskedelmi közvéleményt alkotni. Már pedig mi tagadásba vesszük, hogy az a kis tőzsdecsoport az, mely a magyar kereskedelmet van hivatva vezérelni. Ez csak úgy volt lehetséges eddig, hogy a tényleg szolid kereskedelemmel foglalkozó kereskedők közönynyel voltak saját ügyeik iránt; ha a kereskedelemnek ez a része felébred tetszhallottaiból és szervezkedik oly hatalmat lesz képes kifejteni, hogy nem vélünk csalatkozni, midőn azt merjük állítani, hogy államháztartásunkat egész más irányba fogja terelni.

A kereskedelem szabad mozgást igényel, ezt czélozza a kereskedelmi törvény is; az egyéni szabadságot azonban nem korlátozza, s e szerint nem zárja ki azt, hogy bizonyos alkalmakkor a kereskedelmi osztály érdekeinek megóvására szolidáris összeköttetésbe ne lépjen. Ha valaki ismeri a jelenben alakulni szokott üzleteknek gyöngé alapon fektetett lételét, nem tagadhatja meg, hogy nekünk sem marad előbb-utóbb egyéb hátra mint közös érdekeink megóvása végett szolidáris összeköttetésbe lépni; mert míg más nemzeteknél 20–25 évi munkásság után a kereskedő nyugalomba helyezheti magát, addig nálunk ez idő után következik be csak a létértvaló küzdelem egész nagyságában úgy annyira, hogy némely kereskedő öreg napjaira a valódi nyomornak van kitéve, de ez nem is lehet máskép — mindaddig, míg fel nem ismerjük a helyes irányt mellyel magunknak lételünket biztosíthatjuk.

Ki vonná meg az angol nemzetől, hogy a szabadkereskedelemnek nem ő volt a zászlóvivője, mégis míg egy oldalról a teljes szabadságot óhajtja, addig a belkereskedelmet conservatív irányba vezérli; náluk, ha egy szédelgő előtérbe lép, a közös érdekek szövetségesei mindent mozgásba hoznak, hogy romboló hatalmát megbénítsák; nálunk azonban korlátlanul üzheti galád mesterségét, mert mi nem tudunk egyesülni ellene.

A fentebiekből következtetve a kereskedelmi osztály tovább nem maradhat tétlen; — alakítania kell keresk. testületeket és társadalmi köröket. Egy erélyes mozgalmat kell megindítania a kereskedelmi szakoktatás végett; mert valóban nem értjük, hogy a kereskedelmi miniszter mint halljuk — míg minden eszközzel oda akar hatni, hogy kereskedelmünket felvirágoztassa, mégis a szakoktatásról egészen megfeledkezik; érintett testületeknek, a közgazdasági érdeket és szakképzést kellene első sorban elősegítenie; végre oda törekedniök, hogy közös érdekeiknek megóvását — kartel által biztosíthassák.

Ezeket szükségesnek láttuk elmondani, nehogy mi is azon hibába essünk melyért másokat megróttunk — egyoldalúságba. Megismertettük némileg a főnökök életviszonyait, s ebből láthatjuk, hogy ők sincsenek sem társadalmilag, sem közgazdaságilag a tökély magaslatán, sőt hazafiságukhoz is némi szó fér. Ezek után áttérünk kiindulási pontunkhoz, s megkisértjük a »főnök és segéde« közti viszonyt ismertetni.

Nem lehet kétségbe vonni, hogy a főnökök közt is számtalan létezik olyan, kinek szakismerete, valamint társadalmi műveltsége nagyon sok kívánni valót hagy maga után, de ha mélyebben behatolunk társadalmi viszonyaik megismerésébe, azt tapasztaljuk, hogy a salakot leginkább az újabb nemzedék szolgáltatja, természetesen ebből kifolyólag, — különösen, akkor, mikor, a segéd sem bir az érintett tulajdonokkal — számtalan vizás állapotok merülnek fel. Ezt akarjuk mi kiköszörölni, s azért kívánnánk nagy figyelmet fordítani a segédek társadalmi állására, s ha ezt elérhetnők az utóbb képződő főnökök hisszük, hogy más irányban vezérelnék üzleteiket.

Nagyon kárhoztatandó azon újabb időben lábrakapott szokás, hogy a főnökök segédeiket nem fogadják be a háztartásba; külön lakást és kosztot adnak nekik, s ezzel nem veszik észre, hogy a segédek fölötti erkölcsi hatalmat egészen kibocsájtották kezeik közül. Nem éppen megrovandó az, ha a segéd egy héten két estélyt valami

társaskörben, vagy pedig baráti körben bizonyos óráig eltölt; de mikor minden nap annyi szabadsággal rendelkezhetik, hogy egész éjjeleket tivornyázással, tivornya helyeken tölthet el — ezt károsnak, veszélyesnek tartjuk.

Sok segéd — természetesen az ő álláspontjukból kiindulva — nem szereti a kereskedelmi törvény 59. §-nak intézkedéseit; én megvallom őszintén, hogy sok ideig, míg kereskedelmi törvényünk nem létezett, s ez említett paragrafus életbe nem lépett, segédemet mindig azon feltétellel fogadtam föl, hogy magát alá kell vetnie a rögtöni elbocsájtásnak is. De mióta ezen törvény létezik, fölöslegesnek találom ez intézkedést, mert az valóban oly tág értelmű, hogy a főnök minden nap elbocsájtathat oly segédet ki igényeit ki nem elégíti. Természetesen a segéd urak ma még nem tudják megérteni, hogy hová czéloz a törvénynek ezen intézkedése, de méginkább nem értheti meg az, ki főnökének mindenkor hű munkása és barátja volt. De mi főnökök számtalanszor keserű tapasztalatot meritettünk magunknak a hat heti felmondásból s ezért, örvendenünk kell a törvény e paragrafusának. Ha egy segéd rosz akarattal van főnöke iránt, ezen hatheti idő alatt — mind erkölcsileg, mind anyagilag — annyi kárt tehet a főnökének, hogy sokszor évek is kellenek hozzá míg az általa ejtett sebeket behegeszteni lehet. Az említett törvény intézkedése mellé még igen ajánlatos, hogy a főnök urak üzleti és háztartási viszonyaikhoz képest »Ház szabályokat« dolgozzanak ki, s azt a segédnek belépéskor mihez tartás végett atadják.

Még talán nem lesz, fölösleges pályámon tett tapasztalatomból némely adatot felemlíteni:

Fiatalabb éveimben sok oly segédet ismertem, kiknek jó conditiójuk mellett jó dotatiájuk volt, s ezen éveikben oly feltűnő eleganciával jártak, hogy bármely társaságba is feltűnést kelthettek megjelenésükkel, mindenütt az első helyeken szoktak megjelenni, s mondhatjuk fényüzéssel — minden számítás nélkül éltek; s azon segédek, kik ily életmódot folytattak, később vagy mint segédek züllöttek el, vagy pedig mint főnökök semmisültek meg, míg ellenben azok, kik szerénység, munkásság és erkölcsiség által tüntek ki, tisztességes állást foglalnak el a társadalomban. Azért kívánatosnak látjuk, hogy a kereskedő ifjak társulatai szervezetükbe a takarékos- és hitelszövetkezeteket is bevonják; — ehhez talán más alkalommal leszek bátor hozzá szólani.

Hogy igéretemhez hiv maradjak, meg kell még emlé-

kezdem az első számú levél irójának ajánlatáról melyet a kereskedő ifjak társulatának szervezetére vonatkozólag tett; s el kell mondanom, hogy miért látjuk mi legczélszerűbbnek az ő ajánlatát, s részleteiben mint látjuk kivihetőnek:

A vasárnapi tanfolyamot azért tartjuk czélszerűnek, mert a segéd uraknak e napon szokott leginkább a kimenőjük lenni, s így mulatság helyett hasznosabb dologra fordítanak az időt; az estélyi tanfolyam pedig — nézetünk szerint alkalmat nyújthat a visszaélésre.

Tantárgyakul pedig a kereskedelem alaptudományát, mint olyant, jelöljük ki, melynek bírása nélkül a kereskedő majdnem mozogni sem képes, s ezek volnának: Nemzetgazdaságtan, könyvvitel, levelezés és kereskedelmi irály, számtan, suly-, mérték- és pénzisme, áruisme, és vámkezelés; ezekhez még kívánatos volna hozzáadni a bölcsészeti alapelveit, (logica, ethica és psychologia) s ezek között különös sulyt kívánnánk fektetni az erkölcsstanra (ethica) mint oly tudományra, mely az embernek göröngyös pályáján oly szövétnekül szolgál, mely őt a szédelgő ösvénytől, a család meggazdagodástól és a kétségbeeséstől legbiztosabban megmentheti.

A szakszerű felolvasások hasznosságát fölöslegesnek tartom indokolni, hisz az mindnyájunknak eléggé ismeretes, hanem az irodalmi kísérletekre, valamint a szakkérdések nyilvános vitatkozására nagy sulyt kívánnék fordítani, mert ezen irány kultiválása által hiszem lehetségesnek a szakképzésre való ösztönt leginkább felébreszteni.

Társadalmi estélyek rendezését hangversenyel, szavallattal vagy más egyéb részletekkel — helyesnek találom, (de nem minden héten) mert itt az ifjuságnak alkalma nyílnék a közmiveltséget elsajátítani, s azért volna helyes, ha ha műkedvelők az ifjuságból kerülhetnének ki. A főnököknek — családjaikkal egyetemben való bevonása mindenesetre alkalom volna azon kötelék megszilárdítására, melyre okvetetlen szükség van, hogy a »főnök és segéde« közti viszony hosszú és tartós életü legyen.

Midőn feladatunk végéhez jutottunk, azt vagyunk bátrak még megjegyezni, hogy a kereskedelem közgazdasági és társadalmi életét azon oldaláról kívántuk csak bemutatni, mely azt szebb színbe tünteti fel, de ezekből is rezumálhatjuk, hogy kereskedelmünk csak az esetre foglalhatja el Magyarországon társadalmilag azon állását mely őt megilleti, ha a szakismeretek és társadalmi miveltség mellett még az erkölcsi nemes tulajdonokat is elsajátítja.

MAGYAR PÉNZÜGY

közgazdaság, pénz, ipar-, kereskedelem-, biztosítás- és közlekedésügyi szaklap

Ez egyetlen magyar közgazdasági szaklap eredeti, pártérdeknélküli és szakírók tollából eredt cikkei által az érdekelte és mérvadó körök teljes méltatásában részesül és mármár, pénzintézetek, kereskedelmi, ipari és általában közgazdasági egyesületek, valamint magán részvényesek, kereskedők, iparosok és gazdák részére nélkülözhetlen lévén, a legelterjedtebb hetilapok közzé tartozik.

A **MAGYAR PÉNZÜGY** bő és értékes tartalmából kiemelendők: Általános érdekű, eredeti cikkek a közgazdaság terén előforduló minden mozgalomról; minden számban szakszerű tudósítás a pénz- és értékpiaacról; a takarékpénztári ügy terén felmerülő minden esemény különös méltatása; kereskedelmi és pénzügyi jogesetek stb. stb.

»A Magyar Pénzügy« rendes mellékletét képezi az

ÁLTALÁNOS SORSOLÁSI ÉRTESEITŐ,

mely kimerítő és teljesen hiteles kimutatásokat közöl a sorsjegyek és egyéb értékpapírok huzásairól.

A »Magyar Pénzügy«-re előfizethetni minden nap a következő áron:

Egész évre	6 frt
Fél évre	3 frt.

A Magyar Kereskedők Lapjával együtt:

Egész évre	8 frt.
Fél évre	4 frt.

Előfizetések a Magyar Pénzügy kiadóhivatalába (Budapest) küldendők.

MAGYAR
KERESKEDŐK LAPJA

A kereskedők és kereskedő ifjak érdekeit képviselő
szakközlöny.

Egy rég érzett hiányt, a kereskedők érdekeit képviselő szaklap hiányát pótolja a »Magyar Kereskedők Lapja«. A legkitünőbb kereskedelmi szakérők támogatják a szerkesztőséget feladata teljesítésében és ezeknek cikkein kívül közöl a Magyar Kereskedők Lapja tudósításokat a cégjegyzések és törlésekről, a termény- és áru piacokról ismert bõ és hiteles közleményeket, úgy, hogy a kereskedõ e lapból értesül legbiztosabban a felmerülõ összes üzleti konjunkturák-ról. Az elõforduló fizetésképtelenségeken kívül közöl apróbb hireiben tudósításokat a különbözõ kereskedelmi testületek körébõl és különös érdeklõvel bír a kereskedelmi világra a kiadóhivatal.

helyeszközlõ rovata.

E rovatban a segédet keresõ fõnök, vagy a helyet keresõ segéd hirdetése **2 frtéért** mindaddig közöltetik, míg a hirdetés eredményre vezet. Egy mutatványszámból, melyet megkeresésre szívesen küld a kiadóhivatal, mindenki meggyõzõdhetik, mily forgalomnak örvend ezen csakis a kereskedõk érdekében vezetett rovat.

ELÕFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre . . . . . 4 frt.
Fél évre . . . . . 2 frt.

A Magyar Pénzügy és Sorsolási Értesítõvel együtt:

Egész évre . . . . . 8 frt.
Fél évre . . . . . 4 frt.

*Elõfizetések a Magyar Kereskedõk Lapja kiadóhivatalába
(Budapest) küldendõk.*

